

67.9(4УКР)623.198431

1778

Проблеми **розкриття,** **розслідування** **та попередження** **кіберзлочинів** **та злочинів, пов'язаних** **з торгівлею людьми**

Матеріали

науково-практичної конференції
17 травня 2011 року, м. Харків

67.9(4Укр)623.199431

УДК 343.85

ББК 88.4я73

П 78

Друкуються відповідно до розпорядження Харківського національного університету внутрішніх справ від 15 березня 2011 року № 52 та за рекомендацією Вченої ради факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства та дізнання Харківського національного університету внутрішніх справ від 16 червня 2011 року (протокол № 4).

Редакційна колегія : О.М. Музичук д-р юрид. наук, ст. наук. співроб. (головний редактор), О.М. Литвинов д-р юрид. наук, доцент (заступник головного редактора), С.Д. Сворак д-р істор. наук, професор, Р.Л. Степанюк канд. юрид. наук, доцент, О.С. Мірошніченко канд. юрид. наук, Т.А. Пазинич канд. юрид. наук.

П 78 **Проблеми** розкриття, розслідування та попередження кіберзлочинів та злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми : матеріали науково-практичної конференції, 17 травня 2011 року, м. Харків / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Х : Вид-во ХНУВС, 2011. — 112 с.

Збірник містить тези виступів учасників науково-практичної конференції, в яких висвітлюються організаційні, правові, економічні та соціальні аспекти розкриття, розслідування та попередження кіберзлочинів та злочинів пов'язаних з торгівлею людьми. Розглядаються питання підвищення ефективності реалізації державної політики протидії цим явищам, висвітлені перспективні напрямки удосконалення організації діяльності уповноважених державних органів щодо протидії кіберзлочинам та злочинам пов'язаним з торгівлею людьми.

Для працівників правоохоронних органів, органів державного управління, ад'юнктів, аспірантів, студентів та курсантів вищих навчальних закладів.

УДК 343.85

ББК 88.4я73

**Редакція може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Тези доповідей та виступів друкуються мовою оригіналу
і викладені в авторській редакції.**

ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
СЛІДСТВА ТА ДІЗНАННЯ
ЧИТАЛЬНИЙ ЗАЛ

© Харківський національний університет внутрішніх справ, 2011

© Факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства та дізнання ХНУВС, 2011

ЗМІСТ

МУЗИЧУК Олександр Миколайович	
<i>До проблеми визначення системи правоохоронних органів України</i>	7
СВОРАК Степан Дмитрович	
<i>Торгівля людьми як загроза національній безпеці: історико-правовий аспект</i>	10
МАРКОВ В'ячеслав Валерійович	
<i>Торгівля людьми як порушення прав людини</i>	12
КОЖЕВНИКОВ Андрій Михайлович	
<i>Особливості злочинів пов'язаних з трудовою експлуатацією моряків – громадян України за кордоном</i>	14
ПАЗИНИЧ Тетяна Анатоліївна	
<i>Особливості розслідування торгівлі дітьми</i>	17
МАЛИНОВСЬКА Тетяна Миколаївна	
<i>Основні причини торгівлі дітьми в Україні</i>	20
ОРЛОВ Юрій Володимирович	
<i>Нормативно-правові та організаційно-управлінські фактори торгівлі немовлятами</i>	22
СЕВЕРИН Оксана Олександрівна	
<i>Неповнолітній як потерпілий у злочинах, пов'язаних з торгівлею людьми</i>	25
СЕРДЮК Олексій Олександрович	
<i>Вплив кіберпростору на розповсюдження наркотизму</i>	30
ЧЕРЕВКО Кирило Олександрович	
<i>Деякі питання торгівлі людьми з метою вилучення органів</i>	34
ЧЕКАНОВ Сергій Володимирович	
<i>Особливості проведення комп'ютерно-технічних досліджень</i>	

джень в сфері незаконного обігу грошових знаків в глобальній мережі Інтернет за допомогою комп'ютерних апаратних засобів 37

- БЕСПАЛОВА Ольга Ігорівна*
Деякі сучасні проблеми протидії кіберзлочинності та шляхи їх подолання 40
- БРАТОЧКІН Максим Олегович*
Проблемні питання розслідування кіберзлочинів 44
- ЛАПТА Сергій Павлович*
Експертиза телекомунікаційних систем та засобів 49
- САФОНОВ Денис Андрійович*
Проблеми використання даних розміщених в мережі інтернет в якості підстав для порушення кримінальної справи 51
- ВОРОНОВ Ігор Олександрович*
Аналіз тенденцій у розвитку злочинності у сфері високих інформаційних технологій 53
- ШЕВЧЕНКО Ігор Олексійович*
Криміналістичне забезпечення розслідування виготовлення, збуту і розповсюдження порнографічних зображень в мережі Інтернет 57
- КНИЖЕНКО Оксана Олександрівна*
До питання кримінально-правових санкцій за злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку 61
- КОБЗЄВА Тетяна Анатоліївна*
Організаційно-правові засади протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом 63
- НОСОВА Ольга Валентинівна, МАКОВОЗ Оксана Сергіївна*
Кіберзлочинність як загроза національній економічній безпеці 66

<i>МАТЮШКОВА Тетяна Петрівна</i>	<i>Огляд веб-сторінки при розслідуванні злочинів, вчинених з використанням Інтернету</i>	68
<i>ГОНЧАРУК Валентина Василівна</i>	<i>Особа кіберзлочинця</i>	70
<i>ШКОЛЬНИЙ Віталій Борисович</i>	<i>Криміналістична характеристика осіб, які вчиняють злочини у сфері використання ЕОМ</i>	74
<i>ВАСИЛЬЄВ Андрій Анатолійович</i>	<i>Поняття та класифікація кіберзлочинів</i>	78
<i>ВОЛОДАВСЬКА Олена Сергіївна</i>	<i>Інформація з обмеженим доступом як предмет кіберзлочинів</i>	82
<i>ОЛЬХОВСЬКА Світлана Миколаївна</i>	<i>Проблеми боротьби з кіберзлочинністю</i>	84
<i>САВЧУК Тетяна Іванівна</i>	<i>Деякі особливості виявлення комп'ютерних злочинів</i>	86
<i>ФІАЛКА Михайло Ігорович</i>	<i>Суспільні відносини, що забезпечують автоматизований документообіг суду, як об'єкт кримінально-правової охорони</i>	88
<i>ЮРТАЄВА Ксенія Володимирівна</i>	<i>Застосування кримінальної юрисдикції України до кіберзлочинів</i>	91
<i>СТРЕЛЯНИЙ Володимир Іванович</i>	<i>Фактори зростання рівня кіберзлочинності у фінансовій сфері України</i>	93
<i>ЛІТВІНОВА Оксана Володимирівна</i>	<i>Сучасний стан державної політики у сфері протидії торгівлі людьми</i>	96

<i>СВЕНТИКОВА Марія Іванівна</i>	
<i>Способи розповсюдження порнографічної продукції через мережу Інтернет</i>	98
<i>СЮСЮКАЛО Володимир Валерійович</i>	
<i>Торгівля людьми як негативне явище українського суспільства, шляхи запобігання</i>	100
<i>ЯРМОШУК Світлана Сергіївна</i>	
<i>Порівняльний аналіз явища торгівлі людьми в Україні та світі</i>	102
<i>ПРИЙМАК Тарас Іванович</i>	
<i>Кіберзлочинність: зміст та методи боротьби</i>	104
<i>ЧЕМЕРЕНКО Богдана Анатоліївна</i>	
<i>Аналіз причин та наслідків торгівлі людьми</i>	106
<i>ЯКИМЕНКО Віолетта Юріївна</i>	
<i>Поняття явища торгівлі людьми – як соціальна загроза</i>	107
<i>УЧАСНИКИ ДИСКУСІЇ</i>	110

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МУЗИЧУК Олександр Миколайович — начальник факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства та дізнання ХНУВС, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

Нечіткість законодавчих та наукових положень щодо визначення поняття, ознак (рис) та переліку правоохоронних органів створює певні труднощі, насамперед, під час правозастосовної діяльності. Наприклад, відсутність чіткого поняття та закритого (вичерпного) переліку правоохоронних органів у Законах України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави», «Про прокуратуру» не дає змогу визначити, які саме правоохоронні органи є об'єктом, у першому випадку, контролю, другому — координаційної діяльності прокурора.

Ре зультатом аналізу законодавства та підходів науковців щодо визначення системи правоохоронних органів, стали такі узагальнюючі висновки.

1. У чинному законодавстві та науковій літературі відсутній вичерпний перелік правоохоронних органів, оскільки на зиваються їх різні види та різна кількість.

2. Чинне законодавство, на відміну від науковців, чітко розмежовує такі поняття як «органи суду» (працівники суду) та «правоохоронні органи» (працівники правоохоронних органів).

3. У деяких законодавчих актах та наукових працях визначено напрями або окремі правоохоронні функції, які є критерієм віднесення того чи іншого державного органу до правоохоронного, що, на мою думку, є неефективним, оскільки термін «правоохоронні функції» є значно ширшим від терміну «правоохоронні органи», оскільки правоохоронні функції виконують (здійснюють) і недержавні органи.

4. Одним із дієвих підходів, використовуючи який, можна запропонувати перелік правоохоронних органів, є визначення спеціальних ознак таких органів, перелік яких ми запропонували у підрозділі 2.1 дисертації. Проте, необхідно зважати на те, що застосування такого переліку ознак щодо

визначення того чи іншого органу як правоохоронного повинно здійснюватись у комплексі, тобто йому повинні бути притаманні більшість із десяти запропонованих нами ознак. Натомість, беззаперечним, з нашої точки зору, є те, що правоохоронними є ті державні органи, які виконують завдання із протидії злочинності, уповноважені здійснювати оперативно-розшукову діяльність та проводити досудове слідство. Щодо інших державних органів, наприклад, тих, які мають право проводити дізнання, накладати адміністративні стягнення, то тут є певні застереження, про які йшлося вище.

5. Однією із принципових проблем, яка потребує невідкладного вирішення, є відповідь на питання: чи всі органи, які традиційно називаються правоохоронними (органи внутрішніх справ, Служби безпеки України, Державна податкова служба України та багатьох інших), є правоохоронними. На мою думку, не всі, а лише ті із них, які безпосередньо виконують правоохоронні завдання та функції. Усі інші служби (підрозділи) таких органів статусу правоохоронних мати не повинні, оскільки виконують функції забезпечення. Вирішення цього питання допоможе значно зекономити державний бюджет, визначити лише ту категорію працівників, які дійсно потребують державного захисту, перебувають на передньому плані боротьби зі злочинністю та іншими правопорушеннями, виконання завдань з охорони громадського порядку та громадської безпеки від правопорушень є основним та повсякденним в їх професійній діяльності (наприклад, працівників міліції громадської безпеки). Дещо подібний підхід був використаний під час визначення категорій працівників органів внутрішніх справ, яким рік служби зараховується за півтора і більше. Такий підхід використаний у Законах України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про розвідувальні органи України», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю».

6. Проте, тут є певні труднощі, оскільки, наприклад, статтею 10 Закону України «Про міліцію» передбачено, що «працівник міліції на території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу в разі звернення до нього громадян або службових осіб з заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або у разі безпосереднього виявлення таких

зобов'язаний вжити заходів до попередження і припинення правопорушень (виділено мною — М.О.), рятування людей, подання допомоги особам, які її потребують. Крім того, варто визнати й те, що такий підхід є непопулярним, оскільки передбачає відміну вислуги років, пільг, надбавок, доплат та багатьох інших гарантій для працівників, які мають спеціальні звання, але працюють у так званих службах забезпечення (кадрових, медичних, транспортних, фінансових, матеріально-технічних, тощо; сказане стосується працівників навчальних та науково-дослідних установ), у зв'язку з чим буде реалізовуватись іще не один рік.

Резюмуючи вищевикладене, пропонуємо правоохоронні органи об'єднати у дві групи: 1) опосередковано правоохоронні, серед яких: органи внутрішніх справ, органи прокуратури, Служба безпеки України, Державна митна служба України, Державна податкова служба України, Державна прикордонна служба України, Управління державної охорони, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України, Служба зовнішньої розвідки України, Розвідувальний орган Міністерства оборони України, Державна кримінально-виконавча служба України, органи державного пожежного нагляду; 2) безпосередньо правоохоронні, до яких варто віднести відповідні підрозділи вищенаведених опосередковано правоохоронних органів, які спеціально створені з метою забезпечення охорони та захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави, насамперед, від злочинних посягань.

На мою думку, позитивним для удосконалення національного законодавства з досліджуваних питань було б передбачення (закріплення) у законодавчих актах, які визначають правовий статус правоохоронних органів, того, що вони є правоохоронними, як це, наприклад, зроблено у Законах України «Про службу безпеки України», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», «Про Державну прикордонну службу України». У такому випадку перелічення правоохоронних органів в одному із законодавчих актів було б зайвим. Сказане стосується й визначення загальних (основних) завдань та функцій правоохоронних органів, їх загальних повноважень, на необхідності чого наголошують окремі науковці, обґрунтовуючи важливість

прийняття Закону України «Про правоохоронні органи держави». Вважаю, що такий закон, більшою мірою буде мати декларативний характер.

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

СВОРАК Степан Дмитрович — начальник навчально-наукового інституту підготовки фахівців кримінальної міліції ХНУВС, доктор історичних наук, професор

У епоху рабовласницького ладу рабство було окремим видом існування людини (раба), а работоргівля виступала засобом придбання та продажу людей на тодішніх спеціальних ринках рабів. У рабстві й работоргівлі були зацікавлені работорговці й рабоутримувачі, однак на самих рабів це лягало страшним тягарем, оскільки максимально обмежувало їхні права. Раб був істотою, з якою можна було робити що завгодно: бити, ображати, катувати і навіть вбити. Закони давали таку можливість. Сам же раб не мав змоги захистити себе, оскільки був швидше річчю, ніж людиною.

Першими правовими документами феодального ладу були:

«Руська правда» київського князя Ярослава Мудрого, у яких містилися відомості про кугівлю-продаж людей. Однак, поняття «торгівля людьми» у «Руській правді», як, власне, і в подальших правових джерелах, не визначалося.

Особи, що не володіли майном, займали найнижчу сходинку в суспільстві, існували як раби. За часів Київської Русі такому становищі перебували холопи. Вони були позбавлені практично всіх прав, тому певну відповідальність за них ніс їхній господар, оскільки холопи належали йому на правах власності.

У найвідомішій правовій пам'ятці XVI ст. - *Статуті Великого князівства Литовського 1529 р.* - суттєво вдосконалені питання кримінально-правової охорони волі та правової недоторканності людини.

У *магдебурзькому праві* містило не стільки закони, скільки звичаї. Злочини проти особи, що часто зустрічалися у запорізьких козаків, вважалися і каралися як найтяжчі з-поміж